

Program för installation av sprinkler i nya och befintliga lokaler

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte	3
Lagkrav och föreskrifter	4
Strategiskt förhållningssätt och väg framåt	5
Vid ny- och tillbyggnad	5
Vid ombyggnad och annan ändring	5
Vid befintliga byggnader som inte genomgår ombyggnad eller annan ändring	6
Finansiering, handlingsplan och resursbehov	7

Bakgrund och syfte

Enligt Lagen om skydd mot olyckor (2003:778) är ägare eller användare av byggnader och anläggningar skyldiga att upprätthålla adekvat utrustning för att släcka bränder och rädda liv. De ska även vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga bränder och begränsa skador om en brand uppstår. Dessa skyldigheter baseras på den bygglagstiftning som gällde vid byggnadens uppförande och verksamhetens start. Vid särskilda omständigheter kan tillsynsmyndigheten ställa högre krav än vad som gällde vid byggnadens uppförande.

Byggnader som ägs och förvaltas av Region Skåne har uppförts under en lång tidsperiod där olika lagstiftningar och regelverk varit gällande, vilket har resulterat i en varierande nivå på det byggnadstekniska brandskyddet. Detta innebär att vissa byggnader har ett mer tidsenligt och heltäckande brandskydd, medan andra har ett äldre brandskydd som inte fullt ut är anpassat efter nu gällande regelverk, där specifikt förekomst av sprinklersystem utgör en parameter av central betydelse.

2016 började Regionfastigheter avsätta en utökad budget för myndighetsåtgärder för brandskydd, med särskilt fokus på att säkerställa grundläggande infrastruktur för vattenförsörjning av sprinklersystem. Trots dessa insatser är andelen verksamhetsytor där sprinklersystem har installerats och driftsatts fortfarande för låg och det behövs ett än mer proaktivt förhållningssätt rörande installation av sprinkler.

Detta program syftar till att säkerställa en proaktiv, strukturerad och kostnadseffektiv installation av sprinklersystem i nybyggda och befintliga vårdbyggnader, i enlighet med gällande lagstiftning och byggregler för att uppfylla fastighetsägaransvaret i att uppnå ett erforderligt brandskydd för patienter, personal och egendom.

Lagkrav och föreskrifter

Sedan införandet av Boverkets byggregler, BBR 19, som trädde i kraft den 1 januari 2013, ställs krav på automatiska släcksystem i form av vattensprinkler för vissa typer av vårdmiljöer, företrädesvis sådana som innefattar sängliggande patienter utan möjlighet att utrymma på egen hand (nuvarande verksamhetsklasserna 5C eller 0).

Definitioner på verksamhetsklasserna 5C och 0 är enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd om säkerhet i händelse av brand i byggnader; BFS 2024:7 följande:

Med verksamhetsklass 5C avses utrymmen för hälso- och sjukvård där det vistas personer som kan förväntas ha begränsade, eller inga, förutsättningar att själva sätta sig i säkerhet under förutsättning att verksamheten utgörs av endast en funktionell enhet och att förflyttning kan påbörjas utan fördröjning.

Med verksamhetsklass 0 avses utrymmen inom hälso- och sjukvård för personer som kan förväntas ha begränsade, eller inga, förutsättningar att själva sätta sig i säkerhet och verksamheten utgörs av mer än en funktionell enhet eller där utrymning inte kan påbörjas utan fördröjning oavsett antalet funktionella enheter.

Dessa krav gäller enligt byggreglerna alltid vid nybyggnation, tillbyggnation och ombyggnation (enligt definition i Plan- och Bygglagen) för delar som innefattar ovan nämnda typ av verksamhetsklasser.

Kravet kan dock även kravställas retroaktivt i befintliga byggnader genom kommunala räddningstjänsters tillsyn och dessas bedömning av skälig nivå enligt Lagen om skydd mot olyckor. Det senare har blivit aktuellt inom Regionfastigheters befintliga bestånd vid flertalet tillfällen de senaste åren, vilket bland annat orsakar planeringsmässiga utmaningar, stora kostnader och verksamhetsstörningar.

Strategiskt förhållningssätt och väg framåt

Vid ny- och tillbyggnad

Vid ny- och tillbyggnation som innefattar verksamhetsklasserna 5C eller 0 är Regionfastigheters förhållningssätt att sprinkler då ska installeras i hela byggnaden, även i sådana verksamhetsdelar som vid projekteringen hänförs till andra verksamhetsklasser.

Anledningen till detta är dels byggnadens totala skyddsbehov och robusthetskrav även från bränder i delar som ansluter till de delar där den tunga vården bedrivs, dels vårdverksamheternas ständigt förändrade förutsättningar över tid och efterföljande behov av flexibilitet i lokalerna. Installationskostnaden och verksamhetsstörningarna blir som lägst genom att göra installationen komplett från början, vilket inte minst visat sig i befintliga byggnader som genomgått tillsyn och förelagts med sprinklerkrav retroaktivt.

Vid ombyggnad och annan ändring

Vid ombyggnation (enligt definition i Plan- och Bygglagen) och större ändringar som innefattar verksamhetsklasserna 5C eller 0 och som innebär evakuering av verksamheten under entreprenadtiden ska sprinkler installeras inom hela den funktionella enhet som omfattas av entreprenaden, så att hela den eller de brandceller som inrymmer den funktionella enheten förses med sprinkler.

Vid mindre åtgärder och anpassningar som genomförs utan att evakuering av berörd verksamhet behöver ske är utgångsläget att sådana åtgärder inte leder till följdkrav på sprinklerinstallation.

Anledningen till detta är att en entreprenad för sprinklerinstallation är ett så pass stort arbete att det endast är rimligt att samköra med andra åtgärder då dessa är av sådan omfattning att en avgränsbar del av byggnaden genomgår en påtaglig förnyelse. Att installera sprinkler endast i enskilda utrymmen i samband med att vissa ändringar genomförs i det utrymmet ger ett utspritt och ofullständigt brandskydd inom den enskilda funktionella enheten som dessutom innebär förvaltningsmässiga och dokumentationsmässiga utmaningar.

Vid befintliga byggnader som inte genomgår ombyggnad eller annan ändring

För att komma vidare från det tidigare beskrivna nuläget som beskrivits ovan har Regionfastigheter beslutat att anta ett proaktivt arbetssätt och upprätta ett program för att successivt utöka andelen verksamhetsytor med installerad och driftsatt sprinkler, där kritiska och känsliga vårdmiljöer ska prioriteras. I lokaler där sprinklerkrav föreligger men som inte genomgår ombyggnad enligt ovan behöver därför sprinklerinstallationen genomföras som ett specifikt installationsprojekt.

Detta program sammanfattas enligt nedan huvudsakliga aktiviteter:

Kartläggning av nuläge: Genomföra en inventering och dokumenterad kartläggning av alla befintliga installationer kopplat till sprinklersystem (både förberedande infrastruktur och färdiginstallerade system) på byggnadsnivå inom respektive sjukhusområde. Detta visualiseras lämpligen som block i 3D-vy på översiktskator där byggnaders våningsplan och schaktlägen för vertikala sprinklerstammar syns. Detta kompletteras med en förvaltningsdokumentation för sprinkler som redogör för systemets tekniska egenskaper och förutsättningar för framtida utökningar och kompletteringar.

Kartläggning av verksamheter med krav på sprinkler: Genomföra en inventering och dokumenterad kartläggning av alla verksamheter där sprinkler krävs samt dessas nuvarande och framtida målbild för lokalisering inom respektive sjukhusområde. Denna kartläggning görs i nära samråd med de olika vårdförvaltningarnas områdeskoordinatorer. Detta för att i möjligaste mån lokalisera olika verksamhetstyper utifrån både verksamhetsmässiga beroenden och flöden samt byggnaders olika tekniska förutsättningar och långsiktiga målbild för sprinklerinstallation.

Framtagande av plan för genomförande av sprinklerinstallation: Ta fram en långsiktig genomförandeplan för sprinklerinstallation utifrån resultatet av kartläggningarna enligt ovan där även turordning / prioritering framgår. Dialog och samarbete med berörda verksamheter, samordning med eventuella omflyttningar samt integrering med andra fastighetsåtgärder (investeringar eller underhåll) är alla exempel på parametrar som måste få en central roll i arbetet med framtagande av denna genomförandeplan. Detta för att minimera verksamhetsstörningar och hålla nere kostnader.

Finansiering, handlingsplan och resursbehov

Finansieringen av sprinklerinstallationen sker förslagsvis genom något av nedanstående:

1. Inom ramen för projekt, i de fall sprinklerinstallationen genomförs i samband med andra planerade projekt som innebär evakuering av den aktuella verksamheten (se tidigare avsnitt angående koppling till ombyggnad och annan ändring).
2. Genom fastighetsägarinvesteringar, i de fall sprinklerinstallationen utgör en installation isolerad från andra planerade projekt enligt ovan.

Förslag på handlingsplan och bedömt resursbehov utifrån dagsläget anges i separat utgåva av detta program.